

RECENSION

Martina Gedeck och Moritz Bleibtreu

Originaltitel Der Baader Meinhof Komplex
Svensk titel The Baader Meinhof Complex
Regi Uli Edel
Producent Bernd Eichinger
Manus Bernd Eichinger, Uli Edel
Foto Rainer Klausmann
Roller Martina Gedeck, Moritz Bleibtreu, Johanna Wokalek, Bruno Ganz, Nadja Uhl, Stipe Erceg, Niels-Bruno Schmidt, Vinzenz Kiefer m fl
Tjeckien/Tyskland/Frankrike 2008
Censur tillåten från 15 år
Längd i tid 2 tim 29 min
Distributör Nordisk Film AB

The Baader Meinhof Complex

Att se Uli Edels *The Baader Meinhof Complex* är att förflyttas fyrtio år tillbaka, till 1968. Det var ju då det som hette Rote Armé Fraktion (RAF) bildades, efter att demonstrationerna mot shahens av Iran statsbesök i Berlin slagits ned med brutalt övervåld, och en student (Benno Ohnesorg) dödats.

Det som börjat som berättigade protester mot ett förstelnat undervisningssystem (det höll till och med en tidning som *Der Spiegel* med om) urartade sedan hos en mindre grupp som menade att terroristiska handlingar var enda sättet att väcka arbetarklassen till politisk medvetenhet och knäcka systemet. Så urbotat dumt - vad skulle en välmående tysk arbetarklass ha för intresse av någon sorts "revolution", i ett läge när välståndet bara steg och ekonomin gick på högvarv.

Egentligen undrar jag hur begriplig den här filmen är för folk som inte var med på den tiden. De som inte hört språkbruket, ställt i relation till den närmast dokumentära brutalitet som visas i början av filmen. Det språket, med mängden av glosor hämtade från Marx, Lenin och Mao är kanske inte dött för alla, men man hör det inte längre.

För de i historien icke införstådda tenderar filmen - hur välspelad den än är - att bli en våldsfilm bland andra, med en obegriplig fiende. "Den västtyska fascismen" - vad är det, när inte ens Väst-tyskland finns längre.

Att den fanns var ändå rätt givet, de nazistiska våldsidealerna fanns kvar, under en demokratisk fernissa. Många gamla nazister satt fortfarande på viktiga poster, vissa av dem medlemmar i det nynazistiska partiet NPD, lett av von Thadden med det i sammanhanget lämpliga förnamnet Adolf.

Ändå kan *The Baader Meinhof Complex* kännas som en eklektisk film, en rulle för de införstådda och närmast sörjande. De som var en del av hela denna vänsterpolemik, utan att därför sympatisera med RAF:s terrorism, med våldsdåd, sprängattentat, bankrån, kidnappningar, mord. Och dessa var i Sverige väldigt få. RAF-medlemmarna betraktades som samhällskritiker som gått fatalt vilse. Och det var plågsamt, eftersom de komprometterade vänsterståndpunkter i stort.

En helt annan sak är att RAF och Baader-Meinhof-gruppen ges en alltför stor betydelse i västtyskt politiskt liv. Det rullade på ungefär

som vanligt, med "der grosse koalition" i regeringsställning.

Men här visas samtidigt på ett övertygande vis Baader-Meinhof-gruppen upp som den sekt den var, med sektens vanliga motorik: allt större desperation ju mer isolerad den blir. Som den fängslade Andreas Baader uttrycker det när han hör om RAF:s flygplanskapning: "Nu är det andra och tredje generationen som håller på, med mycket brutalare metoder än vi." Ett exempel, med historiska paralleller, på den extrema rörelsens inre liv: retoriken tar över, metoderna hårdnar. Danton efterträddas av Robespierre i franska revolutionen, Lenin (som inte ska idealiseras) följdes av Stalin, som var värre. Det gäller att leva upp till föregångarnas ideal, med råge - och det som redan gått överstyr gör det än mer.

Men sammantaget måste sägas att *The Baader Meinhof Complex* är en mycket väl iscensatt, välspelad film med en närmast kusligt porträttlik Johanna Wokalek i rollen som Gudrun Ensslin. Man får en tydlig bild av den intellektuella Ulrike Meinhof (Martina Gedeck) som något av en främling i en grupp där slagord tar kommandot över förnuftet, allt styrt av den våldsbesatte, närmast psykotiske Andreas Baader (Moritz Bleibtreu, formidabelt bra) och där lärjungarna, förförda intellektuellt men även skrämda rent fysiskt hänger med på tåget.

Mindre bra är att filmen vidgar perspektivet till Svarta Septembers terrorattack vid OS i München 1972. Den hade inget med RAF och den västtyska terrorismen att göra. Hur jönsiga och arroganta dessa salongsterrorister var demonstreras när de kommer till ett palestinskt träningsläger i Jordanien. Den nedlåtenhet de där visar mot en annan kultur känns som ett arv från den gamla nazismen.

Ulrike Meinhof var den första som tog livet av sig i Stammheimfängelset, hon följdes senare av de flesta i den första, hårda kärnan. När idealen spruckit återstod att leva i intellektuell tomhet - eller döden. Man kan kalla självmorden en sorts heroism - att dö för sin sak. Eller - vilket tycks mig mer rimligt - de narcissistiska personligheternas sista hänflin mot en omvärld som man menade ingenting begripit.

Gunder Andersson